

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 28 kwietnia 2023 r.

Pozycja 136

POSTANOWIENIE z dnia 12 września 2019 r. Sygn. akt Ts 65/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Zielonacki,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej V.F., K.F. w sprawie zgodności:

- 1) art. 292 w związku z art. 172, art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, ze zm.) w zakresie, w jakim „stanowią one podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w Konstancinie-Jeziornie”, z:
 - a) art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - b) art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji;
 - c) art. 21 ust. 1 Konstytucji;
 - d) art. 2 Konstytucji;
 - e) art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175),
- 2) art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza on możliwość nabycia służebności przesyłu na zasadzie art. 305¹ i art. 305² § 2 ustawy – Kodeks cywilny, z:
 - a) art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji;
 - b) art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji;
 - c) art. 21 ust. 1 Konstytucji;
 - d) art. 2 i art. 7 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

1) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 292 w związku z art. 172, art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, ze zm.) w zakresie, w jakim „stanowią one podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w K.”, z: art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw czło-

wieka i podstawowych wolności sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175),

2) nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej w pozostałej części.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 kwietnia 2019 r. (data nadania) V.F. i K.F. (dalej: skarżący), reprezentowani przez radcę prawnego, wystąpili z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Sąd Rejonowy w N. postanowieniem z 30 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]) oddalił wniosek skarżących złożony na podstawie art. 305¹ i art. 305² § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, ze zm., dalej: k.c.) o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu dotyczącej nieruchomości położonych w R. w postaci:

- działki ewidencyjnej nr 12/10, stanowiącej własność skarżących, dla której Sąd Rejonowy w N. prowadzi księgę wieczystą nr [...] na rzecz przedsiębiorcy Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator S.A. z siedzibą w K. (dalej: PSE S.A.), której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej w przestrzeni nad powierzchnią nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci naziemnej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 220 kV oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji,

- działek ewidencyjnych nr 13/2, 13/3, stanowiących własność K.F. (skarżącego), dla których Sąd Rejonowy w N. prowadzi księgę wieczystą nr [...] na rzecz przedsiębiorcy – PSE S.A., której treścią jest znoszenie na nieruchomości obciążonej w przestrzeni nad powierzchnią nieruchomości urządzeń przesyłowych: działka nr 13/2 – linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV z jednym słupem, działka nr 13/3 – linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy w N. podał, że 15 grudnia 2000 r. doszło do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na działce nr 12/10 przez poprzednika prawnego PSE S.A.

Natomiast działki nr 13/2 i 13/3 zostały objęte decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w N. z 24 sierpnia 1965 r. (znak: [...]), wydaną na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm., dalej: u.z.t.w.n.). Decyzją tą przyznano poprzednikowi prawnemu PSE S.A. uprawnienie do korzystania z nieruchomości poprzez posadowienie urządzeń przesyłowych. Sąd zastrzegł, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie podanej podstawy prawnej nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Decyzja ta prowadzi do wywłaszczenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa.

2. Postanowieniem z 25 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w O. (dalej: Sąd Okręgowy) oddalił apelację skarżących wniesioną od postanowienia Sądu Rejonowego w N. (dalej: Sąd Rejonowy) z 30 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]).

Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe stanowisko Sądu pierwszej instancji dotyczące działki nr 12/10 uwzględniające – podniesiony przez PSE S.A. – zarzut zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu z uwagi na wystąpienie wszystkich przesłanek zasiedzenia takiej służebności oraz zachowanie przesłanki upływu oznaczonego w ustawie czasu. Sąd Okręgowy podzielając jednolity pogląd judykatury uznał, że posiadanie służ-

żebności przez przedsiębiorstwo państwowe, polegającej na korzystaniu z urządzeń energetycznych posadowionych na cudzej nieruchomości, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu na podstawie art. 292 k.c. w związku z art. 172 k.c. Uznał również, że państwowe przedsiębiorstwo przesyłowe także w okresie do 1 lutego 1989 r. uznaje się za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 352 k.c.).

Sąd Okręgowy, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, za chybiony uznał zarzut skarżących kwestionujący możliwość nabycia przez zasiedzenie – przed wprowadzeniem do Kodeksu cywilnego szczególnych uregulowań dotyczących służebności przesyłu (tj. przed 3 sierpnia 2008 r., czyli datą wejścia w życie przepisów art. 305¹ – 305⁴ k.c. o służebności przesyłu, dodanych przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 116, poz. 731) – służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, określanego mianem przedsiębiorcy przesyłowego. Sąd odwoławczy zauważył, że praktyka ukształtowana orzeczeniami Sądu Najwyższego, powołanymi w uzasadnieniu wydanego postanowienia, miała ze swej natury charakter interpretacyjny. Jej celem i rezultatem było ustalenie treści norm prawnych – przepisów o służebnościach gruntowych – w odniesieniu do stanów faktycznych związanych z urządzeniami przesyłowymi. Praktyka ta miała charakter rekonstrukcyjny (odtworzenie treści norm prawnych wynikających z przepisów), nie polegała zaś na tworzeniu prawa. Sąd Okręgowy stwierdził brak podstaw do podważenia dotychczasowego stanowiska Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych w zakresie dopuszczalności zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Sąd drugiej instancji uznał także za prawidłowe stanowisko Sądu Rejonowego przesądzające o zasadności korzystania przez PSE S.A. z nieruchomości – składającej się z działek nr 13/2 i 13/3 – stosownie do uprawnienia, które zostało przyznane decyzją z 24 sierpnia 1965 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w N., wydaną w trybie art. 35 u.z.t.w.n. Sąd Okręgowy dokonał przy tym – podobnego w treści do stwierdzenia Sądu pierwszej instancji – zastrzeżenia, że tytuł prawny do wykonywania uprawnień uzyskanych na podstawie wymienionej decyzji, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Decyzja ta prowadzi do wyłączenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa.

3. Pismem z 25 kwietnia 2019 r. skarżący, reprezentowani przez radcę prawnego, wniesli do Trybunału Konstytucyjnego, z zachowaniem ustawowego terminu, skargę konstytucyjną sporządzoną przez ustanowionego w sprawie pełnomocnika.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący zaznaczyli, że przedmiotem wątpliwości konstytucyjnych w sprawie nie jest literalna treść zaskarżonych przepisów, lecz ich wykładnia przyjęta w orzecznictwie Sądu Najwyższego, która znajduje swoje odzwierciedlenie w orzeczeniach wydawanych przez sądy powszechne. Wykładnia ta narusza konstytucyjną zasadę ochrony prawa własności, zasady proporcjonalności, zasadę równości wobec prawa oraz zasadę demokratycznego państwa prawnego.

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 czerwca 2019 r. skarżący zostali wezwani do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie: oryginału lub poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii pełnomocnictwa szczególnego upoważniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz do reprezentowania skarżących w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, z dokładnym wskazaniem sprawy, do której zostało udzielone wraz z 5 odpisami; 5 kopii dokumentu wskazującego na datę doręczenia postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 25 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...])

oraz poinformowania, czy od postanowienia z 25 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]) skarżący wnieśli skargę kasacyjną lub skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia bądź zwrócili się do Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich o wniesienie na ich rzecz skargi nadzwyczajnej.

5. W odpowiedzi na zarządzenie z 13 czerwca 2019 r. (doręczone stronie 8 lipca 2019 r.) pełnomocnik skarżących usunął w terminie braki formalne skargi konstytucyjnej, wyjaśniając w piśmie z 15 lipca 2019 r. (data nadania), że skarżący wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia z 25 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]), która w toku postępowania została cofnięta. Sąd Okręgowy w O. umorzył postępowanie kasacyjne. Do pisma załączono żądane pełnomocnictwo, jak również wymagane odpisy dokumentów.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Z podanego przepisu Konstytucji wynika, że skarga konstytucyjna przysługuje tylko w wypadku, gdy zostały naruszone wolności lub prawa określone w Konstytucji. Zatem akty prawa międzynarodowego nie mogą stanowić wzorców kontroli w sprawie ze skargi konstytucyjnej.

W związku z powyższym należało postanowić jak w pkt 1 sentencji, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK.

3. W pozostałym zakresie skarga konstytucyjna kwalifikuje się do rozpoznania merytorycznego.

Skargę konstytucyjną sporządził i wniósł radca prawny, który załączył do skargi stosowne pełnomocnictwo.

Skarżący wyczerpali przysługującą im drogę prawną. Postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 25 stycznia 2019 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocne i nie przysługuje od niego żaden zwykły środek zaskarżenia.

Skarżący dochowali również terminu wniesienia skargi, zastrzeżonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK. Postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 25 stycznia 2019 r. doręczono pełnomocnikowi skarżących 20 marca 2019 r., skarga konstytucyjna została zaś wniesiona 25 kwietnia 2019 r. Braki formalne zostały prawidłowo usunięte w przepisany terminie.

W ocenie Trybunału skarżący prawidłowo wskazali, które przysługujące im konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – ich zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK), a także uzasadnili sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

Biorąc powyższe pod uwagę należało postanowić jak w pkt 2 sentencji, na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p. TK.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącym przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na pkt 1 postanowienia w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.